

Tagasiteel põikas Mati Vanamõisast läbi. Aprillikuu oli poole peal, kuid kevad edenes seni visalt. Jaheda ilma tõttu oli esialgu ainult Aivar maale kolinud, teised elasid veel Tallinnas. Selle Vanamõisa küla uues elamurajoonis asuva maja oli poja pere kolme aasta eest soetanud, aga siinamaani polnud nad seda veel omaks võtnud. Ööbimiseks kõlbas küll, aga mida muud siin teha oligi. Valvsad silmad ümberringi passimas. Neid näis tõsiselt huvitavat, mida need uued naabrid õues jälle toimetavad. Mati sai Mareti vastuseisust suurepäraselt aru, sest ka tema oli harjunud märksa suurema privaatsusega.

„Ajutine kohakene,“ oli ka Aivar ise viimati rahulolematu näoga kurtnud. „Krundid sama kitsukesed nagu Vene aja suvilates. Natuke maaõhku ja kogu lugu. Juhtub naaber peeru laskma, on kohe tunda.“

Mati oli poega lohutanud, et vaba loodus see-eest käe-jala juures. Seepeale oli too ohanud:

„Jah, see on ka ainuke asi, mis mulle siin meeldib. Saan vähemalt puhtas õhus jooksmas käia. Ent kuniks sedagi, kunagi ehitatakse ka siinsed põllud ja kultuurheinamaad onnikesi täis ja kogu moos.“

Ehk aitab minu tänane uudis meievahelisi hapraid suhteid parandada, mõtles Mati Vanamõisa küla Männivälja teele

keerates. Nimelt oli tal plaanis pojale üks värske uudis teatavaks teha. See peaks teda kindlasti rõõmustama. Kuna Aivar viibis parajasti üksi kodus, oli selleks tähtsaks vestluseks täpselt paras aeg.

Vaevalt jõudis auto maja ees peatuda, kui poiss talle vastu astus. Mati silmitses täies elujõus poega. *Mis poiss ta enam on, suvel saab juba viiekümneseks*, muigas ta omaette. *Ent minu jaoks jääb ta igavesti poisiks.*

„Uurid mind, nagu poleks enne näinud,“ muutus Aivar rahutuks. „Lähme tuppä, pakun sulle kohvi. Siis räägid, kuidas sul Saaremaal läks.“

„Üks tassitäis kuluks ära küll,“ nõustus isa meelsasti. Kui kruus tühi ja jutud teeoludest lõppenud, ei suutnud Aivar kauem oodata: „Kui ma ei eksi, siis tohin sulle õnne soovida – oled nüüd ju Sepa talu omanik.“

„Ega ikka ei tohi,“ vastas Mati vargsi muiates.

„Tohoh? Mis seal siis juhtus?“

„Midagi ei juhtunud, kuid Kakumaa küla Sepa koha omanikuks saab hoopistükkis üks teine mees.“

Ootamusest rabatud Aivar otsis sõnu. „Kas tädi testament vaidlustati või leiti kusagilt uus?“

„Testamendiga on kõik korras, aga ma lasen Sepa talu kellegi teise nimele vormistada.“

„Kelle nimele?“ pressis Aivar läbi hammaste.

„Sinu nimele. Kellele siis veel,“ vabastas isa poja pingest, jäädes ise teraselt tema reageerimist jälgima. See oli igatahes kindel, et uudis poissi tõsiselt vapustas.

„Seda poleks nüüd küll vaja,“ pomises Aivar viimaks.

„Seda on väga vaja. Sügisel lööb mulle seitsekümmend viis ette. Teame ju kõik, kui paljusid see neetud koroonaha maha niidab.“

„Sulle seesugused haigused külge ei hakka.“

„Ära ole nii kindel midagi ning ära unusta, et keegi meist pole igavene ... Ja ma tahan kindel olla, et just sina hakkad seal toimetama ja vähemalt suviti elama.“

„Aga Külli? Ja mida Kalle ütleb, sest varem või hiljem tuleb see niikuinii välja.“

„Nende soovi korral võimaldaksime neile kõrvalhoones elada. Köök ja tuba on seal olemas. Elekter sees ja puha, ainult väike sanitaarremont on ilmselt vajalik. Sina kui ehitusmees saaksid sellega nagu möödaminnes hakkama.“

Aivar kratsis mõtlikult kukalt. „Küllist on ehtne linna-nimene saanud. Saaremaal soovib ta suvitada ilmselt ainult paar nädalat ja kogu lugu. Noh, väga ilusa ilmaga vast veidi kauemgi. Tema poolt ma halbu üllatusi ei oota, aga tead ju isegi, et probleem on Kalles.“

„Talle kavatsen ma selle fakti lähiajal teatavaks teha.“

„Oled sa peast põrunud? Millal?“

„Mõne päeva pärast, väikese Steni sünnipäeval.“

„Kavatsed sa siis Laagrisse minna?“

„Kuhu mul pääsu. Muidu ei jõua ma Eevi tänitamist hiljem ära kuulata.“

„Ausalt öeldes ei tahaks mina ka minna,“ ohkas Aivar, „ent ega Maret emast parem ole. Püüdsin talle selgeks teha, et kolmeseks saaval Stenil on meie sealolekust täiesti ükskõik, sest niikuinii on kogu nende maja meie issanda looma-aeda täis.“

„Nii ütlesidki?“ turtsatas Mati.

„Mida muud see meie suguvõsa siis on,“ muutus Aivar tõsiseks. „Üks pidev üksteise ületrumpamine, salatsemine, kadestamine ja pagan teab mis veel. Kui ninapidi kokku saame, oleme kui inglid, aga tegelikult ... Vastik hakkab!“

„Tore, et vähemalt selles suhtes oleme me ühte meelt!“ lausus Mati siiralt. „Aga samas peitub meis ka tsipake head. Nagu näiteks Mareti ja eriti Eevi abi tollesama Steni kasvatamise juures.“

„Aga sinu kallis tütar võiks Bettyle selgeks teha, et ema peab ikka ise ka oma last kasvatama.“

„Eks meie oma naised on selles ise süüdi, et tormavad pimesi Bettyle appi. Mõni ime siis, et ärahellitatud Betty neid julmalt ära kasutab. Kaotajaks on tegelikult Sten, kes vajab kõige rohkem ikka lihast ema. Me peaksime oma naise rohkem keelama.“

„Nüüd sa ajad küll pada,“ pahvatas poeg naerma. „Peaksid nagu mäletama, kuidas sellised katsed on lõppenud – alati kodusõjaga.“

„Sul on kahjuks õigus,“ andis Mati alla, ise imestades, kui arukat juttu tema enamasti nii põikpäine poeg täna ajab. „Aga just kõigi meie probleemide kiuste teen ma Steni sünnipäeval teatavaks, et annan Sepa talu kinkelepinguga sinule.“

„Saad endale eluaegse vaenlase.“

„Salalik sõber on avalikust vaenlasest alati ohtlikum.“

„Eks sa ise tea, mina olen sind hoiatanud,“ lõi poeg lootusetult käega. „Heaga see igatahes ei lõpe! Aga ikkagi ma ei taipu, miks sa sedasi teed, kas me vähe oleme omavahel maid jaganud?“

„Minu arvates oled sa viimasel ajal palju mõistvamaks muutunud, ja minagi pole enam nii kangekaelne.“

„Seda on märgata jah.“

Viie minuti pärast jätsid nad hüvasti. Autos helistas Mati kõigepealt abikaasale. Eevi võttis kõne alles teisel katsel vastu. „Tere, ma ei saanud kohe vastata.“

„Millega sa siis tegeled?“

„Toidan väikest Steni. Poiss on ju nii närb sööja.“

„Mida sa mulle süüa pakud?“

„Ausalt öeldes ei jõudnud ma veel midagi teha. Vaata, mida hamba alla saad – külmikus peaks üht-teist leiduma.“

Alles me rääkisime Steni lõputust poputamisest! kihvatas mehel peast läbi. „Aitäh nõuande eest! Sellisel juhul lähen parem otse Uuenurme. Seal ma tühja kõhuga ei jää.“

„Kuidas soovid,“ vastati nipsakalt. Eevi tahtis midagi veel lisada, aga Mati lõpetas kõne ning lülitas telefoni kähku välja. „Muidu ütlen talle midagi teravat ja on neid lõputuid selgitusi pärast vaja,“ pomises mees omaette ja lisas gaasi.

* * *

Tuttav tee möödus kiiresti ja peatselt oli Mati kohal. Alles siin – talle nii kallis paigas – sai ta täieliku hingerahu tagasi. Tolles ligi seitsmekümne aasta eest spetsiaalselt metskonna jaoks ehitatud majas oli Mati enamuse oma elust elanud. Siin võttis ta oma pensionile läinud isalt teatepulga üle ja jõudis ka ise mitu pikka aastat metsamehe leiba süüa. Seda selle ajani, kui Eesti Vabariik kaotas lugupeetud metsavahi ameti sootuks ära. Ka Tallinna Rohelise Vööndi Metsamajand likvideeriti, kuid vahepeal töö kõrvalt Luua Metsanduskooli lõpetanud hakkaja mees töötas metsatehniku ja metsamajanduse spetsialistina süsteemis edasi.

Hiljem õnnestus Matil maja koos kõrvalhoonete ja maaga enda nimele erastada. Seda suurel määral tänuks kahe põlvkonna pikaajalise eeskujuliku töö eest, nagu metsamajandi paberites kajastus.

Maja oli kahekordne. Vene ajal polnud ta selle eest üüri maksnud. Ka kõrvalhooned olid tal tasuta käes, ainult et palk

väike ja kohustusi palju. Samas oli metsavaht teatud määral omaette mees ja ära ta elas. Seda enam, et loomapidamise võimalus oli ka olemas. Aeg-ajalt tuli küll teisele korrusele metsatöölisi majutada. Aga raietöölised tegid oma töö ära ja taas oli kogu maja Mati pere päralt.

Loodus oli metsavahi elukohas ilus. Keila jõgi voolas lausa lauda tagant läbi ja joonistas seal looga, kus asus maaliline aas. Mujal mühas ümberringi mets. Sealt korjati nii mustikaid, pohli kui ka vaarikaid. Seeni oli nii rohkesti, et neid jätkus ka suvilate poolt tulevatele seeneliste hordidele. Uuenurme-Kiisa maantee läks krundi kõrvalt läbi ja veduri puhkimine ja vile kostis vahel küll imelikult lähedalt, aga see mulje oli petlik – jala andis Sakku või Kiisa raudteejaama ikka minna. Kuid siis oldi noored ja paar korda nädalas võis seda maad kõmpida küll. Hiljem mootorrattaga polnud enam üldse probleemi, autost rääkimata.

Suvepoolaastal oli metskonna poolt tal abilisi vähe ja harva, seda lähedam neil neljakesi seal olla oli. Ent töö ei lõpe maal eales otsa. Eriti kiire oli heinaajal, kuid ka köögiviljapeenrad ja kartulimaa vajasid hooldamist. Samuti valvamist, sest nii kõrvalises kohas kippusid metssead juba tollal inimeste asemel kartuleid üles võtma. Nende kahest suurest koerast alati abi ei olnud ja siis tuli kaheraudsega pauk üle krattide peade põrutada. Ükskord jäid sigade peale alati lõugavad koerad ühtäkki vait. Mati vaatas aknast välja ja nägi, kuidas tema vahvad penid niutsudes kuuti kobisid. Arusaadaval põhjusel: keset hoovi seisis hiiglaslik kult ning põrnitses oma pisikeste tigidate silmadega koerakuute. Mati kutsus teised ka seda pilti vaatama, haaras siis püssi, tegi toakna hiljakesi lahti ja saatis laengu teele. Nii et haavlid vingusid. Kus siis oli elukal alles minek!

Pärast Eevi sõitles Matiga, et kult trampis tema lasu pärast lillepeenra segamini. Justkui Mati oleks kuldi kohale kutsunud, kuid pahandusest oli asi kaugel – toona said nad veel suurepäraselt läbi.

Mati ohkas, sest kui palju kordi oli ta sama koha peal seistes tahtmatult siinset veevoolu vaadelnud ... *Huvitav, et just siin mulle erilised mõtted pähe tükivad. Küllap vist seepärast, et vesi aina voolab ja voolab. Täpselt nagu aegki, mis samuti iial ei peatu. Vähemalt inimese tunnetusest lähtudes.*

Oi kui palju on siin aastate jooksul läbi elatud ja mälestusi talletatud! Sageli oli see raske, ent sellele vaatamata imeline aeg. Vanasti polnud me ei vaesed ega rikkad, ent see-eest õnnelikud. Õnn ja lähedaste olemasolu on meie suurim varandus. Seda mõistame kahjuks alles siis, kui see on märkamatult tuulde haihtunud ...

Selle nukra tõdemusega läks Mati majja. Pani kõigepealt mõned kartulid keema, siis võttis külmikust paar viilu sealiha ja pani pannile, natukese aja pärast lisas sinna kaks muna, veidi soola ja musta pipart ning õige pea oli üks mehine roog valmis.

„Mitte mingi poolfabrikaat või midagi veel ebamäärasemat,“ lausus ta laua taha istudes. *Jälle kukkusin üksi rääkima.* Vaatas siis sinna, kus Sammi oleks pidanud saba liputades talle ustava pilguga otsa vaatama, aga seal polnud enam kedagi ...

Seekord ohkas Mati oma kõige nukramat ohkamist: tema ustava majavalvuri ja metsaradade rännakukaaslase elutu keha oli Mati eelmisel kevadel hoovi nurgas kasvava leinakase alla matnud. Korralikult, nagu kord ja kohus. Ja Eevi oli haua peale ilusa lillepeenrakese rajanud.

Näljatunne oli miskipärast kadunud, kuid Jõesaare talu peremees sõi taldriku poolvägisi tühjaks. Pesi nõud kohe ära ja hakkas panipaika peidetud suitsupakki otsima. *Täna lihtsalt ei*

saa teisiti. Esmalt leidis ta sealt terve viinapudeli. Millal ma selle siia torkasin? murdis mees pead, *kuid tundub, et paariks pitsiks on täna isegi põhjust*, otsustas ta ja viis pudeli koos suitsupakiga söögilauale.

Suitsetamise oli Mati ligi kahekümne aasta eest maha jätnud, kuid vahel harva tuli selline suitsuisu peale, et ta lihtsalt pidi paar mahvi saama. Kunagi rääkis ta sellest arstile, oma vanale heale sõbrale. Volli ütles, et pole hullu, ära ainult liiale mine. Suits või kaks ja aitab!

Mati sai isegi aru, et sellest pahest oli ta prii, aga mingi vajadus vahel harva siiski tekkis. Oli see siis rituaal, mis mõtteid koondada aitas või mingi muu tungi asendustegevus, mine tea.

Alkoholiga oli tal sama lugu. Vanasti tuli seda tahes-tahtmata pruukida, sest mõnda asja ei saanud ilma viinata üldse joonde ajada. Tavaline inimene ei kujuta ettegi, kui tähtis ja vajalik mees metsavaht oli. Alatasa tuli keegi oma murega tema jutule ja enamasti ikka koos pudeliga. Ametit üle andes oli isa teda hoiatanud, et metsas saab kiiresti selgeks, kas võtab mees viina või võtab viin mehe. Kui Mati peatselt nägi, milliseid äpusid vahtkonda raietööliskes saadeti, oli tal tegelikult üpris kerge viinavõtmisele järsk piir ette tõmmata.

Algul küll imestati ja isegi pahandati, aga pikapeale harjuti ära. Selgus, et ka kõige keerulisemaid asju sai ilma viina või samakata ajada ja tema metsad kohisesid endiselt edasi. Edaspidi piirduski Mati vaid perekondlike tähtpäevade ja muu sarnase tähistamisega. Mõõdukas oli ta õnneks alati olnud.

Täna oli tal aga nii üheks suitsuks kui ka paariks viinapitsiks põhjust küllaga – Mati oli nimelt otsustanud paari päeva

pärast oma väimehele vajaduse korral tõtt näkku öelda ja seda koguni teiste ees. Järelkult oli oodata suurt skandaali, aga teist võimalust enam ei olnud, sest tal tuli üks piir ette tõmmata. Seekord talle nii oluliste inimeste omavahelistes suhetes.

Ta viskas nägu krimpsutades ühe pitsi hinge alla, võttis jope abudele ja läks uuesti jõe äärde – majja ei tahtnud ta suitsuhaisu jätta. Eelkõige oma liiga tundliku nina pärast.

Esimese poole sigaretist pahvis Mati himukalt ära, siis tuli kõhahoog vahele ning suu oli äkki vastikut tubaka mekki täis. Viskas pooliku suitsu vette ja vaatas, kuidas üks inimkonna pahedest kiiresti allavett triivib.

„Paras sulle,“ mõtles ta kuuldavalt ja kiikas kähku ringi. Kui sealsamas noorel kuusel ennastsalgavalt laulvat punarinda mitte arvestada, siis rohkem tunnistajaid nägemas ega kuulmas ei olnud. Tol pealtnägijal on kevadel tähtsamatki teha – tuleb leida elukaaslane, kellega koos kodu rajada ja seal järeltulijad üles kasvatada.

Tegelikult samad mured, mis inimestelgi, muigas Mati ja läks uuesti majja. Võttis oma teise klõmaka. Peitis siis pudeli ja suitsud endisesse peidikusse, harjas hambad hoolikalt puhtaks ja suundus uuesti jõekaldale. Seekord sättis ta end vanale tuttavale kännule ja süüvis vaigse veevulina saatel mõttesse. Täna lihtsalt oli üks selline päev, et tuli iseendaga aru pidada.

Ühel hetkel hakkas kanakull teisel pool metsasihti närviliselt kilkama. Näib, et kulli pesapaik on ka tänavau hõivatud. Peaks homme seda kanti binokliga vaatama minema. Näeksin, milline pesa roheliste okstega ääristatud on. Ent ega seegi võimatu ole, et on koguni uue ehitatud. Peaasi, et lind kohal on.

Ärev kull oli Mati mõttelõnga katkestanud, kuid mees oli endaga rahul, sest lisaks lähipäevade tegevusplaanile oli ta enda arvates suurepärase idee peale tulnud:

Hakkan kirjutama! Just nimelt kirjutama. Vahel tundub, et kaasajal keegi millegi muuga enam ei tegelegi. Enamasti pole neil lugejale midagi uut öelda, aga ikka kirjutavad. Minul aga on. Kirjutan minevikust ning ka meie igapäevasest elust ja loodusest. Eriti metsast, mida praegu meeletu kiirusega hävitatakse. Paljudel sellised teemad nähtavasti ei meeldi, aga mis ma sinna parata saan. Püüan kirjutada normaalsele inimestele. Rikkad ja ilusad elavad nagoonii minu jaoks arusaamatus mullis ja nemad loevad – kui üldse loevad – sedalaadi inimestele määratud eluvõõraid ja ühesuguseid imalmagusaid lookesi.

Minu kasuks räägib vast ka see, et olen varemgi paberit määri- nud ja mõningaid minu lühilugusid on ajakirjanduses isegi aval- datud. Nii oma kui ka varjunime all. Materjali leian nii enda kui ka isa metsapäevikutest. Loomulikult ka elust enesest.

Saanud oma pika ja ootamatu mõttekäiguga ühele poole, Mati tõsis, sest pikapeale oli rõskus põue pugenud. *Jumala õnn, et keegi pole vahepeal helistanud.* Ta ringutas ja võttis taskust telefoni. Alles nüüd tuli meelde, et ta oli selle välja lülitanud.

Vaevalt jõudis ta mobiili sisse lülitada, kui see helises.

„Paps, kus sa oled?“ uuris Aivar ärevalt.

„Meie Jõesaare talus loomulikult. Kus siis mujal. Kas juhtus midagi?“

„Muud ei midagi, aga ema on leilis. Sa olevat kõne katkes- tanud ja kuhugi kadunud,“ selgitas poeg tülpinult.

„Istugu siis vahel ka kodus. Laseb muudkui mööda ilma ringi, pea laiali otsas ja püüab kõike eemalt juhtida. On sinul kõik?“

„Jah.“

„Minul ka,“ ja Mati lülitas oma Samsungi uuesti välja.